

ΒΑΣΙΚΕΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΤΗΣ Α' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Πρόταση...

Πρόταση λέμε μια κουβεντούλα που καταλαβαίνουμε τι μας λέει.

Κάθε πρόταση αρχίζει με κεφαλαίο γράμμα.

Στο τέλος της πρότασης βάζουμε τελεία.

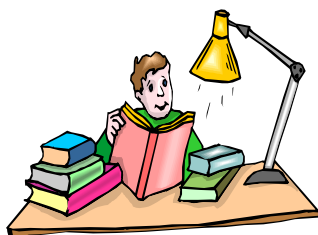
Ο πατέρας διαβάζει ένα βιβλίο.

Οι προτάσεις αποτελούνται από μικρότερα μέρη, που λέγονται λέξεις. Κάθε πρόταση έχει μία ή περισσότερες λέξεις.

Οι λέξεις αποτελούνται και αυτές από μικρότερα μέρη, που λέγονται συλλαβές. Κάθε λέξη έχει μία ή περισσότερες συλλαβές.

Ο Μηνάς διαβάζει.

Ο Μηνάς διαβάζει.

Ανάλογα με το πόσες συλλαβές έχει η κάθε λέξη, την ονομάζουμε...

- Μονοσύλλαβη, αν έχει μια συλλαβή.
(και, ναι, στο...).
- Δισύλλαβη, αν έχει δύο συλλαβές.
(νε-ρό, παι-δί,...).
- Τρισύλλαβη, αν έχει τρεις συλλαβές.
(μο-λύ-βι, κα-να-πές...).
- Πολυσύλλαβη, αν έχει περισσότερες από τρεις συλλαβές.
(πα-ρά-θυ-ρο, χε-λι-δό-νι...)

Παράγωγες λέξεις...

- ✚ Από μία λέξη μπορεί να γίνουν άλλες λέξεις, που λέγονται **παράγωγες λέξεις**.
- ✚ Οι λέξεις που γίνονται από άλλες λέξεις, όταν φανερώνουν ότι κάτι είναι πολύ μικρό, λέγονται **χαϊδευτικά**, ενώ όταν φανερώνουν ότι κάτι είναι πολύ μεγάλο, λέγονται **μεγεθυντικά**.

γάτα

γατάκι

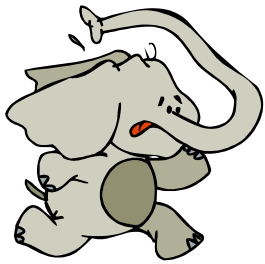
χελώνα

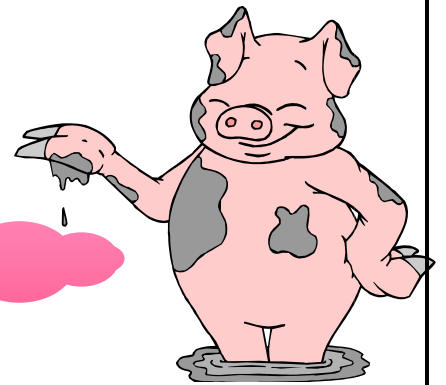
χελωνάκι

χελωνάρα

Η λέξη που γίνεται
από δύο άλλες απλές
λέξεις που
ενώνονται λέγεται
σύνθετη λέξη...

μήλο

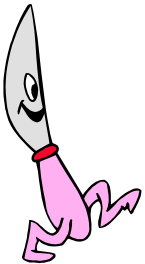
+

πίτα

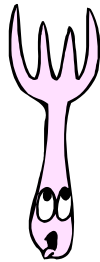
=

μηλόπιτα

μαχαίρι

+

πιρούνι

=

μαχαιροπίρουνο

Οι λέξεις που έχουν περίπου
την ίδια σημασία λέγονται
συνώνυμες λέξεις ή συνώνυμα.

Οι λέξεις που έχουν αντίθετη
σημασία λέγονται αντίθετες
λέξεις ή αντίθετα.

Η Μαρία είναι όμορφη.
Η Μαρία είναι ωραία

Συνώνυμα

Ο παλιάτσος είναι αστείος.

Ο Αλέξης είναι σοβαρός.

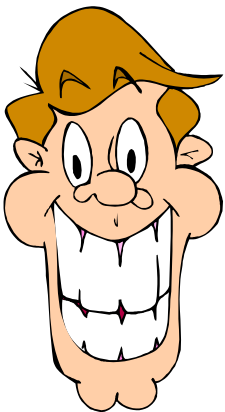

Αντίθετα:
γριά ≠ νέα
αστείος ≠ σοβαρός

Όταν χρησιμοποιούμε μια λέξη με την πραγματική της σημασία, έχουμε κυριολεξία.

Όταν χρησιμοποιούμε μια λέξη με αλλαγμένη τη σημασία της, έχουμε μεταφορά.

Το χαμόγελο του Κώστα είναι κρύο.

Το χιόνι είναι πάντα κρύο.

- Όταν λέμε ότι κάτι μοιάζει με κάτι άλλο, τότε έχουμε παρομοίωση.
- Η παρομοίωση γίνεται με τις λέξεις: σαν, όπως, λες και, μοιάζει με.

Ο Γιώργος τρέχει σαν λαγός.

Ο Γιώργος τρέχει όπως τον λαγό.

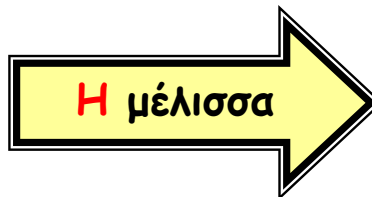
Ο Γιώργος τρέχει λες και είναι λαγός.

Ο Γιώργος όταν τρέχει μοιάζει με λαγό.

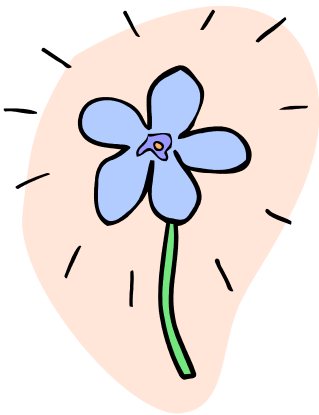
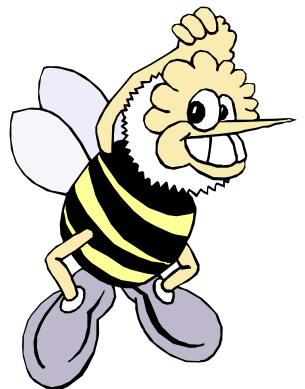
Το άρθρο **ο, η, το**

Ο μαθητής

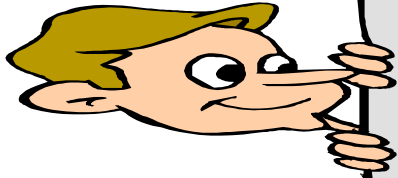

Η μέλισσα

Το λουλούδι

Οι λεξούλες **ο, η, το** που μπαίνουν μπροστά από τα πρόσωπα, τα ζώα και τα πράγματα λέγονται άρθρα.

Το **άρθρο** παρουσιάζεται με πολλές μορφές...

Ενικός αριθμός

ο μαθητής

η μέλισσα

το λουλούδι

του μαθητή

της μέλισσας

του λουλουδιού

το(ν) μαθητή

τη(ν) μέλισσα

το λουλούδι

Πληθυντικός αριθμός

οι μαθητές

οι μέλισσες

τα λουλούδια

των μαθητών

των μελισσών

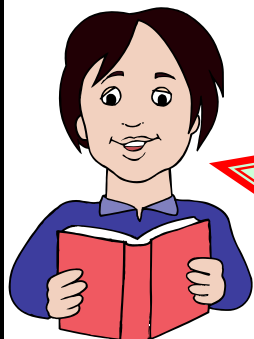
των λουλουδιών

τους μαθητές

τις μέλισσες

τα λουλούδια

Το αλφάβητο - Αλφαβητική σειρά...

Τα 24 γράμματα του ελληνικού αλφαβήτου γράφονται με μία σειρά που λέγεται

αλφαβητική σειρά.

Η αλφαβητική σειρά είναι χρήσιμη, γιατί μας βοηθάει να βρίσκουμε τις λέξεις στα λεξικά, στους καταλόγους κ.ά.

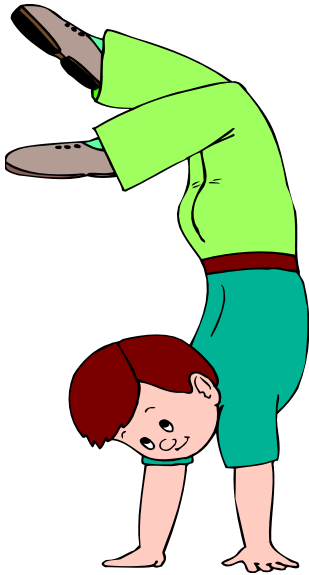
1. Α α
2. Β β
3. Γ γ
4. Δ δ
5. Ε ε
6. Ζ ζ
7. Η η
8. Θ θ
9. Ι ι
10. Κ κ
11. Λ λ
12. Μ μ

13. Ν ν
14. Ξ ξ
15. Ο ο
16. Π π
17. Ρ ρ
18. Σ σ
19. Τ τ
20. Υ υ
21. Φ φ
22. Χ χ
23. Ψ ψ
24. Ω ω

ΤΟ ΤΡΕΝΑΚΙ ΤΗΣ ΑΛΦΑΒΗΤΑΣ (ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΟΜΑΙ ΓΙΑ ΝΑ ΒΑΛΩ ΤΙΣ ΛΕΞΕΙΣ ΣΕ ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΗ ΣΕΙΡΑ)

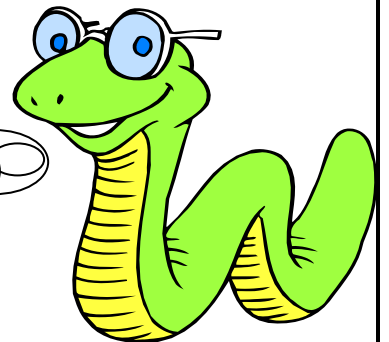
Τα ουσιαστικά...

Οι λέξεις που φανερώνουν
πρόσωπα, ζώα ή πράγματα
λέγονται ουσιαστικά...

Τα ουσιαστικά ονομάζονται:

- Αρσενικά, όταν παίρνουν μπροστά τη λεξούλα **ο**.
- Θηλυκά, όταν παίρνουν μπροστά τη λεξούλα **η**.
- Ουδέτερα, όταν παίρνουν μπροστά τη λεξούλα **το**.

Ενικός - Πληθυντικός

Ένας - μία - ένα
(ενικός αριθμός)

Ο μαθητής διαβάζει.

Πολλοί - πολλές - πολλά
(πληθυντικός αριθμός)

Οι μαθητές διαβάζουν.

Στον **ενικό** αριθμό μιλάμε
για **ένα** πρόσωπο, ζώο ή
πράγμα.

Στον **πληθυντικό** αριθμό μιλάμε
για **πολλά** πρόσωπα, ζώα ή
πράγματα.

Τα επίθετα

Οι λέξεις που μας λένε **πώς** είναι
τα ουσιαστικά λέγονται **επίθετα**.
Τα **επίθετα** μας δίνουν **πληροφορίες**
για τα **ουσιαστικά**.
Με τα **επίθετα** οι προτάσεις μας
μεγαλώνουν.

Ρήματα

Εγώ διαβάζω.

Εγώ παίζω.

Εγώ γράφω.

Οι λέξεις που μας λένε **τι κάνω** εγώ
(γράφω, διαβάζω, παίζω) λέγονται **ρήματα**.

Τα **ρήματα** που τελειώνουν σε **-ω**, τα γράφουμε με
ωμέγα (ω).

Τι κάνεις εσύ;

Εσύ γράφεις.

Εσύ διαβάζεις.

Οι λέξεις που λένε **τι κάνεις**
εσύ (γράφεις, διαβάζεις)
είναι κι αυτές **ρήματα**.

Τα **ρήματα** που παίρνουν
μπροστά τη λεξούλα **εσύ** και
τελειώνουν σε **-εις** τα
γράφουμε με **έψιλον γιώτα**
(**ει**).

Τι κάνει αυτός -ή -ό;

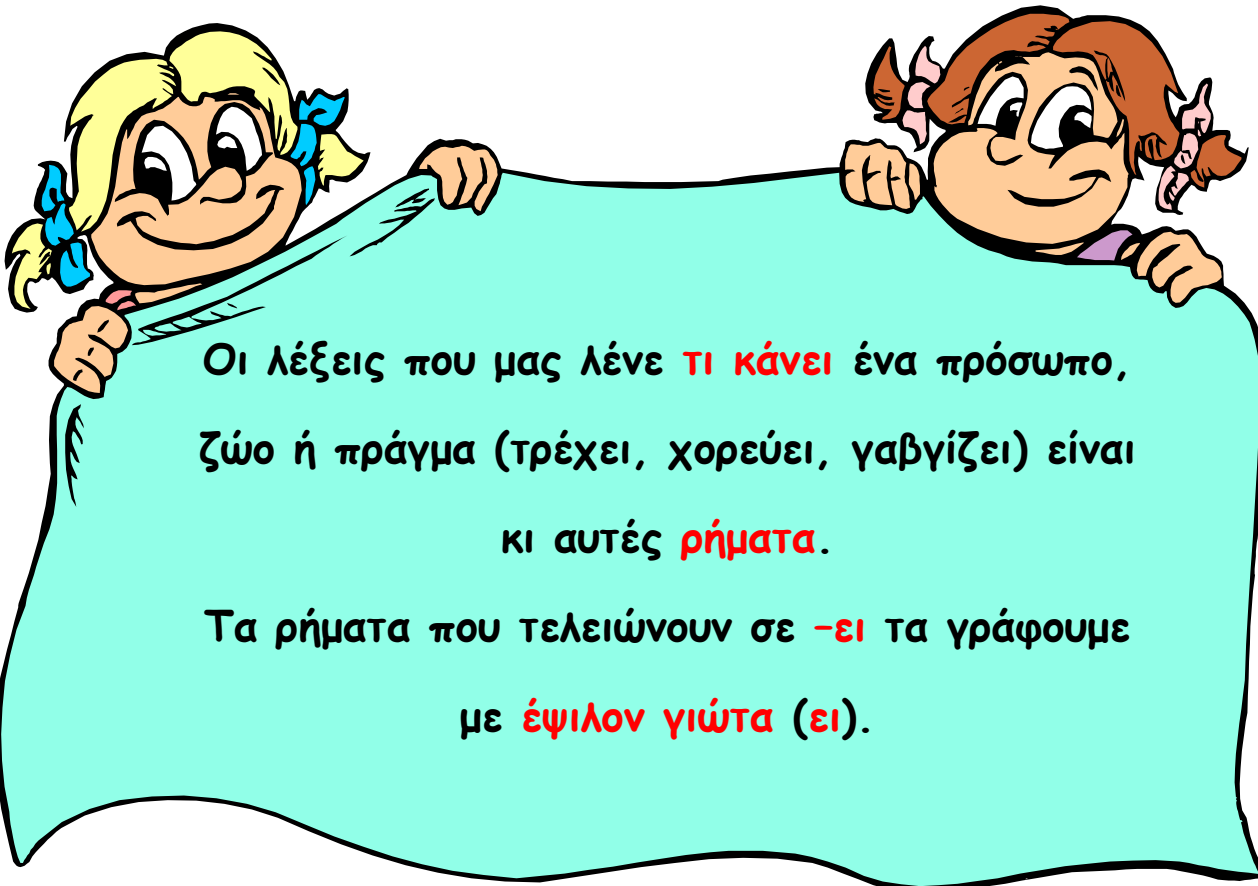
Αυτός τρέχει.

Αυτή χορεύει.

Αυτό γαβγίζει.

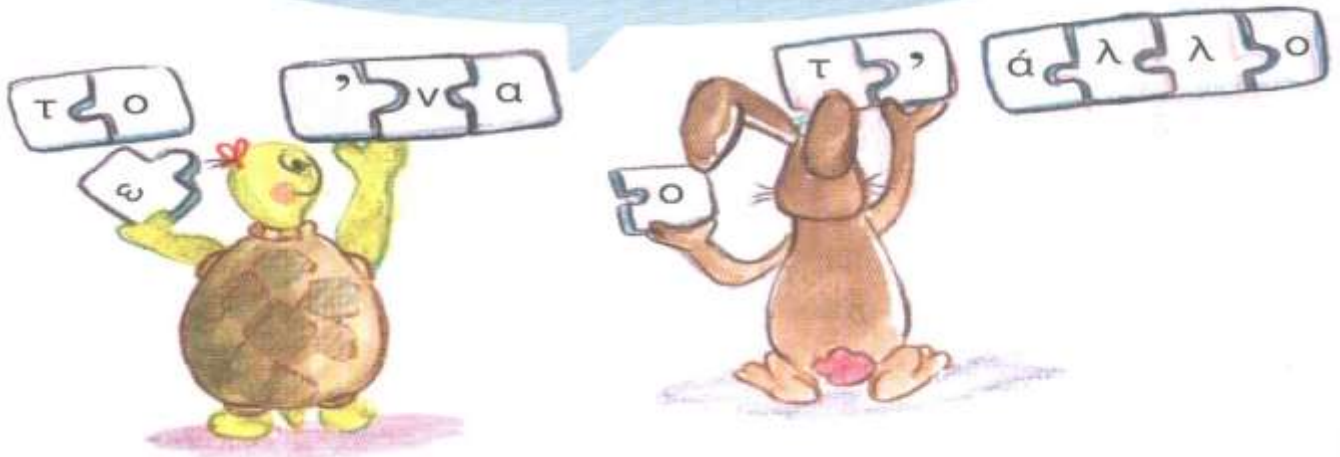

Οι λέξεις που μας λένε **τι κάνει** ένα πρόσωπο,
ζώο ή πράγμα (τρέχει, χορεύει, γαβγίζει) είναι
κι αυτές **ρήματα**.

Τα ρήματα που τελειώνουν σε **-ει** τα γράφουμε
με **έψιλον γιώτα (ει)**.

ΑΠΟΣΤΡΟΦΟΣ

Αυτή είναι η **απόστροφος**.
Μπαίνει στη θέση του γράμματος που φεύγει.

Εδώ φεύγει το τελευταίο
γράμμα της πρώτης λέξης.

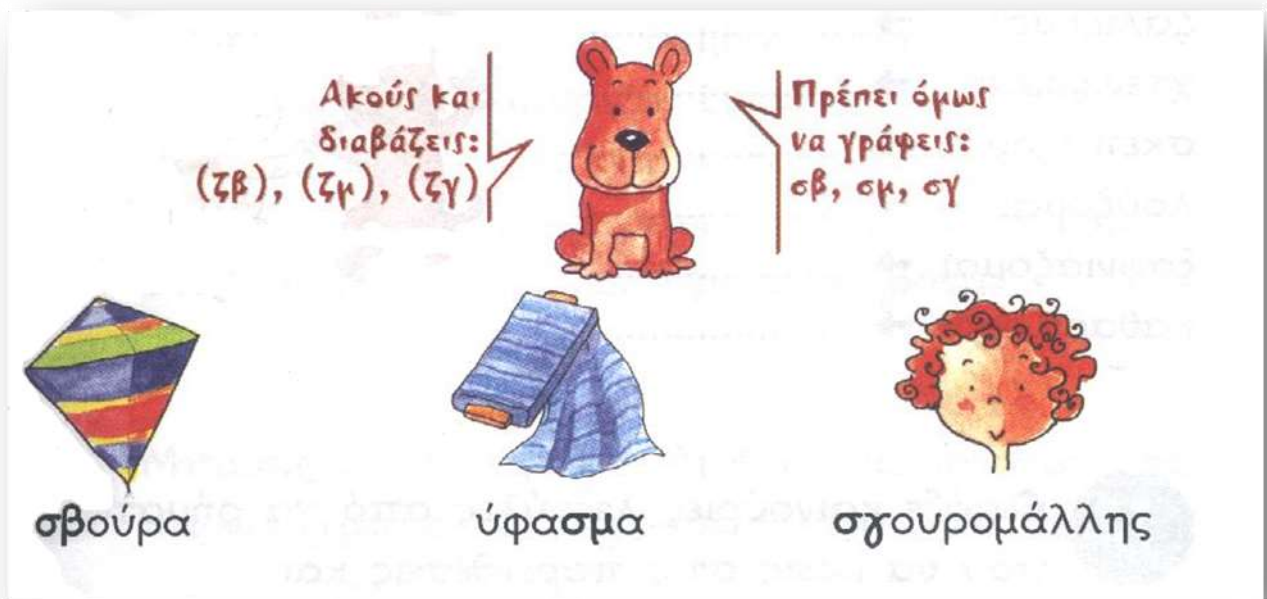

το άλογο → τ' άλογο

Εδώ φεύγει το πρώτο
γράμμα της δεύτερης
λέξης.

μου ήρθε → μου 'ρθε

- Κάποιες φορές ακούω ζμ,ζβ,ζγ αλλά πρέπει να γράφω σμ,σβ,σγ.

"ΤΟΝ" ή "ΤΩΝ"

Βάζουμε τον με όμικρον όταν είναι ένας και των με ωμέγα όταν είναι πολλοί.

"ΤΗΣ" ή "ΤΙΣ"

Βάζουμε της με ήτα όταν είναι μία και τις με γιώτα όταν είναι πολλές.

ΡΗΜΑΤΑ-ΚΑΤΙ ΠΑΘΑΙΝΩ

Όταν περιγράφω το τι παθαίνω τότε ακολουθώ τον παρακάτω κανόνα ορθογραφίας.

"Άλφα γιώτα είναι ε και μου
λέει τι αισθάνομαι".
"χαίρομαι, λυπάμαι, σκέφτομαι"
Όταν κάτι παθαίνω, βάζω -αι
στο τέλος...

ΡΗΜΑΤΑ ΣΕ ...

- εύω (εκτός από το κλέβω).
- ίζω (εκτός από το δακρύζω, δανείζω, αθροίζω και άλλα).
- ώνω
- αίνω (εκτός από το μένω, δένω, πλένω).

Κανόνες Συλλαβισμού

1. Ένα **σύμφωνο** χωρίζεται με το επόμενο **φωνήεν**.
ΚΟ-**τ**α **π**Ε-**τ**α-**λ**ο

2. Τα **δίψηφα φωνήεντα** στο συλλαβισμό δε χωρίζονται.
 ση-**μ**Αΐ-α **ει**-ΚΟ-να **π**ΛΟΐ-ο

3. Τα **δίψηφα σύμφωνα** στο συλλαβισμό δε χωρίζονται.
 κα-**μ**Πά-να **ντ**ο-μά-τα κα-**τ**σα-ρί-δα

✓ Δε χωρίζονται τα δίψηφα φωνήεντα αι, οι, ει, ου, υι

τρα - γου - δεί, υι - ός

οι δίφθογγοι αῖ, αη, οῖ, οη αη - δό - νι, κο - ροί - δο

οι καταχρηστικοί δίφθογγοι γυα - λιά

και οι συνδυασμοί αυ, ευ ευ - χή

ΘΥΜΑΜΑΙ!

- Τα όμοια σύμφωνα χωρίζονται σε διαφορετικές συλλαβές γιατί τσακώνονται μεταξύ τους!
 π.χ. Θάλασσα Θά-λασ-σα